

CİLT/VOLUME: III • SAYI/ISSUE: 2 • SONBAHAR / AUTUMN 2016
ONLINE ISSN: 2529-0045 • PRINT ISSN: 2148-6743

MARMARA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

MARMARA UNIVERSITY JOURNAL OF TURKOLOGY

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi • Marmara University Journal of Turkology

6 Aylık Hakemli Dergi • Biannual Peer-Reviewed Academic Journal

Yıl / Year: Sonbahar / Autumn 2016, Cilt - Volume III / Sayı - Issue: 2

Online ISSN: 2529-0045 • Print ISSN: 2148-6743

Kuruluş Yılı • Foundation year 2014

Marmara Üniversitesi Rektörlüğü Adına İmtiyaz Sahibi • Owner

Prof. Dr. Mehmet Emin ARAT (Rektör • Rector)

Derginin Sahibi • Owner of the Journal

Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Adına / On behalf of Marmara University, Institute of Turkic Studies
Prof. Dr. Okan YEŞİLOT (Enstitü Müdürü • Director of Institute)

Editör • Editor

Dr. Liaisan ŞAHİN

Yayın Kurulu • Editorial Board

Prof. Dr. Erhan AFYONCU, Prof. Dr. Gülşen SEYHAN ALIŐIK, Prof. Dr. Süleyman BEYOĐLU, Doç. Dr. Yüksel ÇELİK, Prof. Dr. Sebahat DENİZ, Doç. Dr. Özlem DENİZ YILMAZ, Prof. Dr. Muzaffer DOĐAN, Prof. Dr. Harun DUMAN, Prof. Dr. Vahdettin ENGİN, Yrd. Doç. Dr. Mehdi GENÇELİ, Prof. Dr. Nurten GÜNAL, Prof. Dr. Muhammed GÜR, Doç. Dr. Davut HUT, Prof. Dr. Hamza KANDUR, Prof. Dr. Ahmet KANLIDERE, Doç. Dr. İlyas KEMALOĞLU, Prof. Dr. Kemalettin KUZUCU, Prof. Dr. Gülay ÖĐÜN BEZER, Prof. Dr. Osman G. ÖZGÜDENLİ, Yrd. Doç. Dr. Gökşel ÖZTÜRK, Prof. Dr. Nesrin SARIAHMETOĞLU, Prof. Dr. Erdal ŞAHİN, Dr. Liaisan ŞAHİN, Prof. Dr. Cengiz TOMAR, Prof. Dr. Abdülhamit TÜFEKÇİ, Doç. Dr. Murat ULUSKAN, Prof. Dr. Ömer ZÜLFE

Danışma Kurulu • Advisory Board

Prof. Dr. Orhan BİLGİN, Prof. Dr. Evá Judit CSÁKI, Prof. Dr. İnci ENGİNÜN, Prof. Dr. İsmail E. ERÜNSAL, Prof. Dr. Semavi EYİCE, Dr. Mehmet GENÇ, Prof. Dr. Peter B. GOLDEN, Prof. Dr. Sancar GULAMOV, Prof. Dr. Viktor G. GUZEV, Dr. Fahri HACILAR, Prof. Dr. Tooru HAYASHI, Prof. Dr. Darhan HIDIRALİ, Prof. Dr. Mücteba İLGÜREL, Prof. Dr. A. Emel KEFELİ, Prof. Dr. Kadirahı KONKOBAYEV, Prof. Dr. Emine GÜRSOY NASKALİ, Prof. Dr. Klaus RÖHRBORN, Prof. Dr. István VÁSÁRY, Prof. Dr. Dimitriy VASILYEV, Prof. Dr. Mirfatih ZEKİYEY

Makale Düzenleme • Editing Articles

Dursaliye ÇAĞLAR, Mustafa DERE

İletişim Bilgileri • Contact Details

Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğü,

Adres • Address: Göztepe Yerleşkesi, 34722 Kadıköy / İSTANBUL

Tel • Phone: 0216 345 60 69 / **Faks • Fax:** 0216 336 95 91

Web: <http://turkiyat.marmara.edu.tr>

<http://dergipark.gov.tr/matad>

E-Posta: mutad@marmara.edu.tr

Marmara Üniversitesi Yayınevi • Marmara University Press

Adres • Address: Göztepe Kampüsü 34722 Kadıköy, İstanbul

Tel • Phone / Faks • Fax: (0216) 348 43 79

E-Posta • E-Mail: yayinevi@marmara.edu.tr

Baskı • Printing Press: Şenyıldız Matbaacılık

Sertifika No: 1196

MARMARA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERĐİŐİ, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nün hakemli akademik yayınıdır. Altı ayda bir yayınlanır. Dergide yayınlanan makalelerdeki görüşler yazarlarına aittir. Yayın Kurulu tarafından benimsendiği anlamına gelmez. Yayın Kurulu, yazının özüne dokunmaksızın gerekli yazım ve ifade değişikliklerini yapma hakkını saklı tutar. Dergiden yapılan alıntılarda kaynak göstermek mecburidir. Türkiyat Araştırmaları Dergisi ULRICH Global Serials Directory ve EBSCO uluslararası alan endeksi tarafından taranmaktadır.

MARMARA UNIVERSITY JOURNAL OF TURKOLOGY is a peer-reviewed academic journal of Marmara University, Institute of Turkic Studies. The journal is a biannual publication. All the views and opinions expressed in the articles are those of the authors and they do not necessarily reflect the views or opinions of the editor, the editorial board, or the publisher. The editorial board reserves the right to make necessary changes in spelling and phrase without changing content. The published contents in the articles cannot be used without being cited. The journal is indexed by ULRICH Global Serials Directory and EBSCO International Index.

İçindekiler / Contents

MAKALELER

Rusya Federasyonu Hakkında Genel Bilgi General Information on the Russian Federation

21. Yüzyılın Başında Rusya Federasyonu The Russian Federation at the Beginning of the 21st Century İlyas KEMALOĞLU	1-14
---	------

Rusya Federasyonu'nun Etnik ve Dinsel Yapısı Ethnic and Religious Structure of the Russian Federation Liaisan ŞAHİN	15-32
--	-------

Türk-Rus İlişkilerinin Tarihi Arka Planı ve Geleceği Historical Background and Future Prospects of Turkish-Russian Relations

Tarihi Süreçte Rusya-Türkiye İlişkileri Russian-Turkish Relations in Historical Perspective İlyas TOPSAKAL	33-53
---	-------

Türk-Rus İlişkilerinin Geleceği: Rekabet mi? İş Birliği mi? The Future of Turkish-Russian Relations: Competition or Cooperation? Okan YEŞİLOT • Burcu ÖZDEMİR	55-73
--	-------

Türk-Rus İlişkileri Bağlamında Siyasi ve İktisadi Meseleler Political and Economic Issues in the Context of Turkish-Russian Relations

Политические отношения между Россией и Турцией в 1991-2016 гг. Russian-Turkish Political Relations in 1991-2016 1991-2016 Yıllarında Rus-Türk Siyasi İlişkileri Ирина СВИСТУНОВА / İrina SVİSTUNOVA • Çev. Liaisan ŞAHİN	75-91
--	-------

Karabağ Sorununun Çözüm Sürecinde Türkiye ve Rusya
Turkey and Russia in the Solution Process of the Karabakh Problem
Nesrin SARIAHMETOĞLU 93-119

Торгово-экономические связи России и Турции в постсоветский период
Russian-Turkish Trade and Economic Relations in the Post-Soviet Period
Sovyet Sonrası Dönemde Rusya-Türkiye Ticari ve İktisadi İlişkileri
Наталья УЛЬЧЕНКО / Nataliya ULÇENKO • Çev. Liaisan ŞAHİN 121-138

Türk-Rus İlişkilerinde Suriye Gündemi **Syrian Agenda of Turkish-Russian Relations**

Türkiye-Rusya İlişkilerinde Suriye Krizinin Yansımaları ve Etkileri
Reflections and Effects of the Syrian Crisis on Turkish-Russian Relations
Ali Faik DEMİR 139-151

Suriye Sorunu Gölgesinde Türkiye-Rusya İlişkilerinde Normalleşme Süreci
Normalization of Turkish-Russian Relations Under the Shadow of the Syrian Problem
Emre ERŞEN 153-171

Türk-Rus İlişkileri Bağlamında Bilim, Eğitim ve Kültür Meseleleri **Academic, Educational and Cultural Issues in the Context of Turkish-Russian Relations**

Процессы реформирования исламского образования в России и странах
Центральной Азии в контексте их взаимодействия с Турцией
Processes of the Reformation of Islamic Education in Russia and Central Asian
Countries in the Context of Their Interaction with Turkey
Rusya'da ve Merkezi Asya Ülkelerinde Türkiye ile Etkileşim Bağlamında İslami Eğitimi
Yenileme Süreçleri
Шамиль КАШАФ • Карина КАШАФ / Şamil KAŞAF • Karina KAŞAF 173-224

К вопросу о серии «Tatarica. Первая четверть XX века»
Some Thoughts and Suggestions on the Series “Tatarica. The First Quarter of the 20th Century”
Tatarica: 20. Yüzyılın İlk Çeyreği Dizisine İlişkin Olarak Bazı Düşünceler ve Öneriler
Салават ИСХАКОВ / Salavat İSHAKOV • Çev. Liaisan ŞAHİN 225-237

Ermitaj Devlet Müzesi'ndeki Türk Kültürüne Ait Arkeolojik Buluntular
Turkic Archaeological Artefacts of the State Hermitage Museum
Gözde SAZAK 239-249

BİBLİYOGRAFYA VE KRONOLOJİ

Türkiye'de Rusya'ya Dair Çıkan Kitaplar (1991-2016)

Turkish Books About Russia (1991-2016)

Ayten ÇELEBİ 251-280

Rusya'da Türkiye Üzerine Yayımlanan Monografilerin Listesi (1991-2016)

A List of Monographs on Turkey Published in Russia (1991-2016)

Çev. Liaisan ŞAHİN 281-285

Türk-Rus İlişkilerinin Kronolojisi (1991-2017)

Chronology of Turkish-Russian Relations (1991-2017)

Efe ÇULHA 287-298

Takdim

Değerli okurlarımız, Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi'nin III. Cilt 2. Sayısı, Rusya ile Türkiye arasındaki etkileşimin çeşitli boyutlarını inceleyen yazılardan oluşmaktadır. Sorunlu bir dönem geride bırakan Türk-Rus ilişkileri, bugün hızla düzelme yoluna girmiştir. Bununla birlikte iki ülke arasındaki ilişkileri olumsuz etkileyebilecek birçok faktör bulunmaktadır. Güvenilir ve verimli ortaklığı yeniden kurabilmek için Türk-Rus ilişkilerinin hassas noktalarını dikkatle değerlendirmek ve isabetli adımlar atarak ilerlemek gerekmektedir. Bunun için öncelikle bilgiye ihtiyaç vardır. Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi'nin bu sayısında Türkiye ve Rusya'yı ilgilendiren ortak konuları, ikili ilişkilerin özelliklerini ve ihtiyaçlarını anlatan yazıları bir araya getirerek bu alandaki bilginin artırılmasına katkıda bulunmayı amaçladık. Bu sayıda derlenen yazıları, Rusya'nın veya Türkiye'nin çeşitli meselelerini araştırın alanında uzman araştırmacılardan özel olarak istedik. Sayımıza katkıda bulunan dört Rusyalı akademisyenin Rusça yazıları, hem orijinal şekliyle hem de Türkçeye çevirileriyle verildi.

İlyas Kemaloğlu'nun "21. Yüzyılın Başında Rusya Federasyonu" ve Liaisan Şahin'in "Rusya Federasyonu'nun Etnik ve Dinsel Yapısı" yazılarında günümüz Rusyasının siyasi, ekonomik, etnik, dini özellikleri hakkında detaylı bilgi verilmektedir. İlyas Topsakal "Tarihi Süreçte Rusya-Türkiye İlişkileri" başlıklı yazısında Rus-Türk ilişkilerinin tarihi arka planını irdelerken, Okan Yeşilot ve Burcu Özdemir'in ele aldığı "Türk-Rus İlişkilerinin Geleceği: Rekabet mi? İş Birliği mi?" başlıklı yazıda ikili ilişkilerin geleceği, rekabet ve iş birliği alanları üzerinden sorgulanmaktadır.

İrina Svistunova "1991-2016 Yıllarında Rus-Türk Siyasi İlişkileri" başlıklı yazısında ülkelerimiz arasındaki siyasi ilişkilerin yakın dönem tarihine ve hâlihazırdaki durumuna ışık tutmaktadır. Nesrin Sarıahmetoğlu'nun "Karabağ Sorununun Çözüm Sürecinde Türkiye ve Rusya" başlıklı yazısında Kafkasya'nın kanayan yarası olan sorun, Türk-Rus ilişkileri bağlamında derinlemesine incelenmektedir. Nataliya Ulçenko, "Sovyet Sonrası Dönemde Rusya-Türkiye Ticari ve İktisadi İlişkileri" başlıklı yazısında ikili ilişkilerin ticaret ve ekonomi boyutuna ışık tutarak özellikle ticari ilişkilerdeki dengesizlik sorunu üzerinde durmaktadır.

Günümüzde Türk-Rus ilişkilerini en çok etkileyen ve iki ülke arasında sorunların yaşanmaması bakımından büyük hassasiyetle hareket edilmesi gereken konu, Suriye meselesidir. Ali Faik Demir'in "Türkiye-Rusya İlişkilerinde Suriye Krizinin Yansımaları ve Etkileri" ve Emre Erşen'in "Suriye Sorunu Gölgesinde Türkiye-Rusya İlişkilerinde Normalleşme Süreci" yazılarında bu konu, olayların güncel kronolojisi verilerek ve önemli etkenlerin rolüne odaklanarak irdelenmektedir.

İkili ilişkilerde siyasi ve ekonomik gelişmeler çoğu durumda belirleyici olmaktadır. Bununla beraber kültürel ve bilimsel etkileşimin, siyasete ve ekonomiye katkısı küçümsenmemelidir. Şamil ve Karina Kaşaf, “Rusya’da ve Merkezi Asya Ülkelerinde Türkiye ile Etkileşim Bağlamında İslami Eğitimi Yenileme Süreçleri” başlıklı yazılarında Rusya-Türkiye ilişkilerini, Müslümanlar arasında kurulan uluslararası bağlar ve İslami eğitim meselesi açısından ele almaktadırlar. Salavat İshakov “*Tatarica: 20. Yüzyılın İlk Çeyreği* Dizisine İlişkin Olarak Bazı Düşünceler ve Öneriler” adlı yazısında Rusya ile Türkiye akademik çevreleri arasındaki bilimsel iş birliğinin olası konularından bahsetmektedir. Gözde Sazak’ın “Ermitaj Devlet Müzesi’ndeki Türk Kültürüne Ait Arkeolojik Buluntular” başlıklı yazısında Rusya’nın en eski ve büyük müzelerinden biri olan Ermitaj Devlet Müzesi’nde korunan eserlerin tanıtımı yapılarak Rusya’nın engin coğrafyasındaki Türk kültür varlığı hatırlatılmaktadır.

Rusların ve Türklerin birbirini daha iyi tanınmasının teşvik edilmesinde iki ülke vatandaşlarının ve özellikle akademisyenlerinin karşılıklı olarak neler düşündüğü ve neleri araştırdığı konusu da önem kazanmaktadır. Ayten Çelebi’nin “Türkiye’de Rusya’ya Dair Çıkan Kitaplar (1991-2016)” adlı bibliyografya çalışması ve Rusya Bilimler Akademisi Şarkiyat Enstitüsü çalışanları tarafından hazırlanan “Rusya’da Türkiye Üzerine Yayımlanan Monografilerin Listesi (1991-2016)” bu konuda bilgi sahibi olmamıza yardımcı olmaktadır.

Son olarak Efe Çulha tarafından hazırlanan “Türk-Rus İlişkilerinin Kronolojisi (1991-2017)”, ikili ilişkilerin yakın dönem tarihini, önemli olayları ve dönüm noktaları ile gözden geçirmemizi sağlamaktadır.

Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi’nin bu sayısında yayımlanan makalelerin akademik camiaya ve konuya ilgi duyan herkese yararlı olmasını diliyoruz. Dergimizin bu sayısına katkıda bulunan değerli Rus ve Türk akademisyenlere, bu sayının editörlüğünü üstlenen sayın Dr. Liaisan Şahin’e, yayım süresince desteğini esirgemeyen sayın Doç. Dr. İlyas Kemaloğlu’na, makalelerin düzenlenmesinde emeği geçen Arş. Gör. Dursaliye Çağlar ile Arş. Gör. Mustafa Dere’ye ve yayın-danışma kurulunda görev yapan meslektaşlarımıza teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Prof. Dr. Okan YEŞİLOT